

Postanowienie z dnia 19 czerwca 2001 r.

I PZ 24/01

W postępowaniu wywołanym zażaleniem na postanowienie sądu drugiej instancji odrzucające kasację (art. 393¹⁸ § 1 KPC) Sąd Najwyższy na wniosek strony może rozpoznać nie podlegające zaskarżeniu postanowienie o oddaleniu wniosku o przywrócenie terminu do wniesienia kasacji (art. 380 KPC w związku z art. 393¹⁹ KPC).

Przewodniczący Prezes SN Walerian Sanetra, Sędziowie SN: Katarzyna Gonera (sprawozdawca), Andrzej Kijowski.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 19 czerwca 2001 r. sprawy z powództwa Alicji B. przeciwko Szkole Podstawowej w N. o przywrócenie do pracy i zapłatę, na skutek zażalenia wniesionego przez powódkę na postanowienie Sądu Okręgowego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Krakowie z dnia 20 lutego 2001 r. [...]

o d d a l i ł zażalenie.

U z a s a d n i e n i e

Sąd Okręgowy-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Krakowie wyrokiem z 28 września 2000 r. oddalił apelację powódki Alicji B. od wyroku Sądu Rejonowego-Sądu Pracy dla Krakowa Nowej Huty z 27 marca 2000 r. oddalającego jej powództwo przeciwko pozwanej Szkole Podstawowej w N. o przywrócenie do pracy (po przeniesieniu w stan nieczynny i wygaśnięciu stosunku pracy) oraz o zapłatę wynagrodzenia.

Kasację od wyroku Sądu Okręgowego wniósł w imieniu powódki jej pełnomocnik z urzędu - adwokat ustanowiony dla niej przez Sąd. Jako podstawy kasacji wskazano: „1. naruszenie prawa materialnego, a to art. 20 KN przez przyjęcie, że istniały podstawy do przeniesienia powódki w stan spoczynku, 2. naruszenie przepisów postępowania, a to art. 133 i 139 kpc”. Skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżo-

nego wyroku i uwzględnienie powództwa w całości lub o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji. Wraz z kasacją pełnomocnik powódki złożył wniosek o przywrócenie terminu do wniesienia środka odwoławczego, uzasadniając wniosek tym, że zbyt późno został powiadomiony o ustanowieniu go pełnomocnikiem z urzędu.

Zaskarżonym postanowieniem z 20 lutego 2001 r. Sąd Okręgowy-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Krakowie na podstawie art. 168 § 1 KPC oddalił wniosek powódki o przywrócenie terminu do wniesienia kasacji i na podstawie art. 393⁴ § 1 KPC oraz art. 393⁵ KPC odrzucił kasację jako wniesioną po terminie.

Rozpoznając wniosek o przywrócenie terminu, Sąd zwrócił uwagę na następujące okoliczności. Powódka była obecna podczas ogłoszenia wyroku Sądu drugiej instancji z 28 września 2000 r. i została prawidłowo pouczone o sposobie i terminie wniesienia kasacji. We wniosku o doręczenie odpisu wyroku z uzasadnieniem zasygnalizowała, że ma zamiar wystąpić do Sądu Najwyższego z kasacją. Odpis wyroku z uzasadnieniem otrzymała 20 grudnia 2000 r. Pismem z 22 grudnia 2000 r. zwróciła się o ustanowienie dla niej pełnomocnika z urzędu do sporządzenia kasacji. Sąd wezwał ją 5 stycznia 2001 r. do złożenia oświadczenia o stanie majątkowym, co powódka niezwłocznie uczyniła czyniąc adnotację, że miała zamiar wynająć adwokata do sporządzenia kasacji we własnym zakresie, ale gdy dowiedziała się, jakie musiałyby ponieść koszty z tym związane, wystąpiła z wnioskiem o ustanowienie pełnomocnika z urzędu. Postanowieniem z 9 stycznia 2001 r. Sąd Okręgowy ustanowił dla powódki pełnomocnika w osobie adwokata. Odpis tego postanowienia został doręczony Okręgowej Radzie Adwokackiej 16 stycznia 2001 r. Wyznaczony przez ORA adwokat został powiadomiony 19 stycznia 2001 r. o ustanowieniu go pełnomocnikiem z urzędu dla powódki. Kasację wniósł 29 stycznia 2001 r., choć termin do jej wniesienia upłynął 20 stycznia 2001 r. Opóźnienie we wniesieniu kasacji pełnomocnik tłumaczył tym, że w piśmie informującym o wyznaczeniu go pełnomocnikiem nie było wskazane, że chodzi o wniesienie kasacji, a ponadto konieczne było jeszcze skontaktowanie się z powódką. Sąd Okręgowy ocenił, że uchybienie terminu do wniesienia kasacji nastąpiło z przyczyn zawinionych przez powódkę, która będąc zdecydowana na wniesienie kasacji i mając świadomość, że może ją wnieść w jej imieniu tylko adwokat lub radca prawny, nie złożyła wcześniej wniosku o ustanowienie pełnomocnika z urzędu, co umożliwiłoby zachowanie miesięcznego terminu do wniesienia kasacji. Pomiedzy ogłoszeniem wyroku a złożeniem przez powódkę wniosku o ustanowienie pełnomoc-

nika z urzędu upłynęło ponad dwa i pół miesiąca. Gdyby powódka dołożyła należytej staranności przy prowadzeniu swoich spraw, wówczas wcześniej skontaktowałaby się z sekretariatem Sądu, gdzie uzyskałaby niezbędne informacje dotyczące złożenia wniosku o ustanowienie pełnomocnika przez Sąd, a zwłaszcza dowiedziałyby się, jakie dokumenty należy dołączyć oraz że procedura ustanowienia pełnomocnika musi potrwać. Nie ma żadnych racjonalnych przyczyn, które usprawiedliwiłyby opóźnione starania powódki o ustanowienie pełnomocnika z urzędu. Sąd Okręgowy powołał się na orzeczenia Sądu Najwyższego - postanowienie z 18 kwietnia 1997 r., I PKN 120/97, OSNAPiUS 1998 nr 3, poz. 88, postanowienie z 4 marca 1999 r., I PKN 596/98, OSNAPiUS 2000 nr 8, poz. 315, postanowienie z 22 maja 1997 r., II UKN 146/97, OSNAPiUS 1998 nr 7, poz. 228 - dzieląc poglądy w nich wyrażone. Ponadto zwrócił uwagę na to, że termin do wniesienia kasacji upływał 20 stycznia 2001 r. (była to sobota), był więc czas, aby pełnomocnik wniósł kasację w terminie, skoro o wyznaczeniu go pełnomocnikiem dowiedział się 19 stycznia 2001 r. (w piątek).

Zażalenie na postanowienie Sądu Okręgowego odrzucające kasację wniósł pełnomocnik powódki, domagając się jego zmiany i uwzględnienia wniosku o przywrócenie terminu do złożenia kasacji. W zażaleniu - które nie wskazuje jakiegokolwiek podstawy prawnej ani nie precyzuje, jakie przepisy postępowania zostały naruszone - skarżący podniósł, że zaskarżone postanowienie jest „niesłuszne i wyjątkowo krzywdzące dla powódki”. Zdaniem skarżącego trudno zgodzić się ze stanowiskiem Sądu Okręgowego, że powódka zbyt późno wystąpiła z wnioskiem o ustanowienie dla niej pełnomocnika z urzędu, skoro uczyniła to na drugi dzień po otrzymaniu odpisu wyroku z uzasadnieniem. Fakt zbyt późnego powiadomienia adwokata o fakcie ustanowienia go pełnomocnikiem z urzędu - na dzień przed upływem terminu do wniesienia kasacji - a także tak istotne okoliczności, jak okres świąteczny i noworoczny, mające niewątpliwie wpływ na zwłokę w ustanowieniu adwokata, zostały przez Sąd Okręgowy całkowicie pominięte.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie nie zasługuje na uwzględnienie z dwóch powodów. Pierwszy z nich dotyczy samej konstrukcji zażalenia. Zgodnie z poglądem wyrażonym w uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 31 maja 2000 r., III ZP 1/00,

OSNC 2001 nr 1, poz. 1, postanowienie sądu drugiej instancji w przedmiocie oddalenia wniosku o przywrócenie terminu do wniesienia środka odwoławczego nie jest postanowieniem kończącym postępowanie w sprawie. Pogląd ten, wyrażony co prawda w odniesieniu do apelacji i dotyczący stanu prawnego obowiązującego przed dniem 1 lipca 2000 r., czyli przed nowelizacją wprowadzoną ustawą z dnia 24 maja 2000 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego, ustawy o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów, ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych oraz ustawy o komornikach sądowych i egzekucji (Dz.U. Nr 48, poz. 554), zachował swoją aktualność w stanie prawnym obowiązującym po dniu 1 lipca 2000 r. i może być odniesiony wprost do kasacji. Oznacza to, że postanowienie Sądu Okręgowego z 20 lutego 2001 r. nie podlega zaskarżeniu w części oddalającej wniosek powódki o przywrócenie terminu do wniesienia kasacji (punkt I.), ponieważ w tym zakresie nie jest postanowieniem kończącym postępowanie w sprawie w rozumieniu art. 393¹⁸ § 2 KPC, a zatem nie przysługuje od niego zażalenie do Sądu Najwyższego. Zażalenie przysługuje natomiast - na podstawie art. 393¹⁸ § 1 KPC - na postanowienie Sądu Okręgowego w części odrzucającej kasację. Poprzedzające je postanowienie oddalające wniosek o przywrócenie terminu do wniesienia kasacji, chociaż niezaskarżalne, mogłoby podlegać kontroli Sądu Najwyższego w postępowaniu zażaleniowym jako mające wpływ na rozstrzygnięcie sprawy (odrzucenie kasacji), ale pod pewnymi warunkami. Sąd Najwyższy mógłby skontrolować zasadność oddalenia wniosku powódki o przywrócenie terminu na podstawie odpowiednio stosowanego art. 380 KPC w związku z art. 393¹⁹ KPC, co jednak wymagałoby od wnoszącego zażalenie na postanowienie odrzucające kasację zgłoszenia wyraźnego wniosku o objęcie kontrolą Sądu Najwyższego w postępowaniu zażaleniowym również postanowienia poprzedzającego postanowienie o odrzuceniu kasacji. Takiego wniosku - czy to wyraźnego, czy choćby dorozumianego - zażalenie, sporządzone i wniesione przez profesjonalnego pełnomocnika, nie zawiera. W takiej sytuacji, przy braku stosownego wniosku, nie jest możliwe, aby Sąd Najwyższy objął z urzędu rozpoznaniem w postępowaniu zażaleniowym postanowienie o oddaleniu wniosku powódki o przywrócenie terminu do wniesienia kasacji, w szczególności aby się merytorycznie odniósł do słuszności (bardzo rygorystycznego) stanowiska Sądu Okręgowego co do tego, że powódka w sposób zawiniony, nie zachowując należytej staranności w prowadzeniu swoich spraw, z opóźnieniem złożyła wniosek o ustanowienie dla niej pełnomocnika z urzędu, co doprowadziło do wniesienia przez tego pełnomocnika kasacji po termi-

nie. Sąd Najwyższy mógł jedynie stwierdzić, że postanowienie Sądu Okręgowego o odrzuceniu kasacji na podstawie art. 393⁵ KPC było prawidłowe, ponieważ kasacja została faktycznie wniesiona po terminie.

Drugą przyczyną oddalenia zażalenia było przyjęcie, że zaskarżone postanowienie odpowiada prawu, ponieważ kasacja podlegała odrzuceniu z powodu nieusuwalnych braków formalnych. Chociaż zatem Sąd Okręgowy nie rozważał w uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia tej kwestii, należało uznać, że orzekł prawidłowo, albowiem uwzględnienie zażalenia i nadanie biegu kasacji - w wyniku przywrócenia powódce terminu do jej wniesienia - musiałoby doprowadzić ostatecznie do powtórnego odrzucenia tego środka odwoławczego, tym razem nie z powodu wniesienia go po terminie, lecz ze względu na istotne nie podlegające usunięciu wady konstrukcyjne.

Zaskarżony kasacją wyrok został wydany w dniu 28 września 2000 r., a zatem do złożenia i, ewentualnie, rozpoznania kasacji mają zastosowanie przepisy Kodeksu postępowania cywilnego w brzmieniu nadanym ustawą z dnia 24 maja 2000 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego, (...) (Dz.U. Nr 48, poz. 554), która weszła w życie z dniem 1 lipca 2000 r.

Zgodnie z art. 393 § 1 KPC w nowym brzmieniu, Sąd Najwyższy, z zastrzeżeniem wyjątków przewidzianych w § 2, może odmówić przyjęcia kasacji do rozpoznania, jeżeli w sprawie nie występuje istotne zagadnienie prawne, nie istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów albo gdy kasacja jest oczywiście bezzasadna, zaś stosownie do przepisu art. 393³ § 1 KPC, kasacja - obok oznaczenia zaskarżonego orzeczenia ze wskazaniem zakresu zaskarżenia, przytoczenia podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia oraz wniosku o uchylenie lub zmianę orzeczenia z oznaczeniem zakresu uchylenia lub zmiany - powinna zawierać także przedstawienie okoliczności uzasadniających jej rozpoznanie.

Zważywszy, że wstępne badanie kasacji odbywa się przed jej rozpoznaniem, a więc przed podjęciem oceny czy przytoczone w kasacji podstawy są usprawiedliwione (art. 393¹¹ - art. 393¹³ KPC), należy dojść do wniosku, iż Sąd Najwyższy powinien dysponować także tymi argumentami strony skarżącej, które - jej zdaniem - uzasadniają przyjęcie kasacji do rozpoznania. Nowelizując art. 393³ KPC, ustawodawca nie tylko postawił kasacji nowe, dodatkowe wymagania konstrukcyjne, ale także zmienił językową i logiczną strukturę tego przepisu. Dzieląc go na dwa para-

grafy, wyraźnie rozgraniczył wymagania konstrukcyjne kasacji, których spełnienie sprawia, że podejmowana przez stronę czynność procesowa nosi cechy kasacji (jest kasacją), od wymagań stawianych kasacji jako pismu procesowemu. Taka metoda konstruowania środków prawnych jest charakterystyczna dla wszystkich znanych Kodeksowi postępowania cywilnego środków odwoławczych (apelacji - art. 368 KPC, i zażalenia - art. 394 § 3 KPC). Została zastosowana także w odniesieniu do kasacji (art. 393³ KPC w poprzednim brzmieniu), z tym że obecnie prawodawca doprowadził do jednoznacznego wyodrębnienia i określenia w § 1 tych wymagań kasacji, które doktryna określa mianem jej "cech istotnych (kreatywnych)" (por. uzasadnienie postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 9 listopada 2000 r., II CKN 1385/00, OSNC 2001 nr 3, poz. 51). W orzecznictwie Sądu Najwyższego, pochodzącym zarówno z okresu obowiązywania kodeksu postępowania cywilnego z 1930 r., jak i z okresu po dniu 1 lipca 1996 r., przekonywająco i jednoznacznie wyjaśniono, że braki kasacji w zakresie elementów konstrukcyjnych powodują, iż kasacja jest dotknięta tzw. brakiem istotnym, nienaprawialnym w trybie właściwym dla usuwania braków formalnych, i w związku z tym podlega odrzuceniu *a limine* (por. np. orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 14 września 1936 r., C.II. 859/36, Zb. Urz. 1937, poz. 109, orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 17 grudnia 1936 r., C.II. 1811/36, "Przegląd Prawa i Administracji im. E. Tilla" 1937, nr 2, poz. 118, uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 30 kwietnia 1938 r., C.III. 319/37, Zb. Urz. 1938, poz. 303, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 października 1997 r., II CKN 404/97, OSNC 1998, nr 4, poz. 59 albo postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 21 marca 2000 r., II CKN 711/00, OSNC 2000, nr 7-8, poz. 151).

Brak kasacji w zakresie przedstawienia okoliczności uzasadniających jej rozpoznanie (art. 393³ § 1 pkt 3 KPC) nie podlega naprawieniu w sposób właściwy dla usuwania braków formalnych pisma procesowego, co powoduje odrzucenie kasacji bez wzywania skarżącego do uzupełnienia tego braku.

W kasacji wniesionej w rozpoznawanej sprawie nie zostały przedstawione okoliczności, o jakich mowa w art. 393³ § 1 pkt 3 KPC, co sprawia, że kasacja jest niedopuszczalna, a jej odrzucenie przez Sąd Okręgowy okazało się prawidłowe.

Biorąc powyższe pod rozwagę Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.

=====